

Autoreferat

Rozprawa „Complement variation in English communication verbs”

Mateusz Sarnecki

W przypadku niektórych czasowników odnoszących się do komunikacji, np. *speak* czy *tell*, użytkownicy języka angielskiego mogą wybierać spośród dwóch lub więcej przyimków wprowadzających temat komunikacji. Dla przykładu, polskie *mówić o czymś* może być oddane między innymi przy użyciu fraz *speak about something*, *speak of something*, a także *speak on something*.

Moja rozprawa doktorska skupia się właśnie na tej wariantowości i okolicznościach jej występowania. Za główny cel przyjąłem zidentyfikowanie czynników sprawiających, że w danym kontekście rodzimi użytkownicy języka angielskiego decydują się na wybór jednego z dwóch podstawowych przyimków wprowadzających temat: *about* i *of*.

Praca podzielona jest na sześć rozdziałów. Pierwszy stanowi wprowadzenie do poruszonej problematyki; między innymi definiuje podstawowe pojęcia wykorzystywane w rozprawie. Ponadto omawia różne klasy czasowników komunikacji, skupiając się na trzech leksemach, którym w całej pracy poświęcone jest najwięcej miejsca – *speak*, *talk* i *write*. Podobny przegląd dotyczy *about* i *of*, a także innych „znaczników tematu”, tj. słów lub wyrażeń wprowadzających tematykę komunikacji.

Rozdział drugi przedstawia podstawowe założenia teorii językowej zwanej „gramatyką konstrukcji”. Dostarcza ona aparatu pojęciowego, przy użyciu którego w dalszej części rozdziału analizuję badaną przeze mnie wariantowość. Próbuję między innymi opisać, jak możliwe połączenia między czasownikami komunikacji a znacznikami tematu są zapamiętywane przez użytkowników języka i jak mogą być przechowywane w pamięci.

Trzeci rozdział stanowi wprowadzenie do metod ilościowych zastosowanych do badania języka. Staram się w nim ukazać wartość takiego podejścia w językoznawstwie. Najwięcej miejsca poświęcone jest przedstawieniu metod statystycznych, które stosuję w kolejnych częściach pracy. Do metod tych należą: analiza skupień, test chi-kwadrat oraz regresja logistyczna.

Ostatnie trzy rozdziały pracy to sprawozdania z badań na materiale pozyskanym z korpusów językowych, tj. zbiorów danych reprezentujących jakiś język bądź jego odmianę. Każde badanie polegało na językoznawczym opisie danych i przeanalizowaniu ich przy użyciu wspomnianych wcześniej metod statystycznych.

Badanie opisane w rozdziale czwartym zostało wykonane na historycznym korpusie ARCHER, który zawiera teksty pochodzące z okresu między 1700 a 1990 rokiem w dwóch odmianach języka angielskiego – amerykańskiej i brytyjskiej. Głównym celem było sprawdzenie, jak częstotliwość *about* i *of* używanych jako znaczniki tematu kształtowała się w najnowszej historii języka angielskiego. Wyniki sugerują, że popularność *about* wprowadzającego temat komunikacji wzrasta.

Rozdział piąty przedstawia badanie na korpusie złożonym z artykułów opublikowanych w amerykańskim magazynie „Time” w latach 1923–2006. W badaniu uwzględniłem kilkanaście potencjalnych czynników, które mogą kształtować wariantywność *about/of*. Szczególną uwagę zwróciłem na dwie zmienne: to, czy temat komunikacji jest abstrakcyjny czy też konkretny, oraz to, jak długie jest dopełnienie czasownika. Znaczący okazał się ten drugi czynnik – dłuższe dopełnienia są powiązane z częstszym wyborem *about* jako znacznika tematu.

Rozdział szósty referuje badanie wykonane na zbiorze tekstów opublikowanych w latach 2005–2012 w serwisie internetowym LiveJournal. Teksty te to fragmenty dzienników online, pisanych w mniej lub bardziej formalny sposób. Ten właśnie czynnik – poziom formalności – okazał się w analizie statystycznej wyraźnie powiązany z wyborem znacznika tematu. Co więcej, korelacja ta jest jedną z najsilniejszych zidentyfikowanych w pracy. W formalnych kontekstach częściej występującym wariantem jest *of*.

W rozdziałach od czwartego do szóstego, oprócz przedstawiania metodologii i wyników badań, proponuję także wyjaśnienia uzyskanych rezultatów. Podobnie postępuję w ostatniej części pracy, jaką są wnioski. Zestawiam tam wyniki trzech wspomnianych badań. Porównanie to uwidacznia, że decyzja o wyborze jednego z dwóch badanych znaczników tematu zależy od całego zespołu czynników, m.in. struktury zdania i poziomu formalności. Rozprawę kończę sugestiami dalszych badań, jakie można podjąć celem jeszcze lepszego zrozumienia wariantywności w wyborze znacznika tematu.

Obok omówionych właśnie elementów, praca zawiera cztery załączniki prezentujące tabele i diagramy o pomocniczym charakterze, indeks tematyczny, a także streszczenie w języku polskim.